

Tormod Henningsen

Saksbehandler, innvalgstelefon

Elisabeth Nesheim-Hauge, 75531606

Tillatelse til utsetting av lutzgran og sibirlerk - 97/4 - Vestvågøy

Vi viser til søknad av 11. mai om søknad til utsetting av lutzgran og sibirlerk til skogbruksformål, på eiendom 97/4 i Vestvågøy kommune.

Vedtak

Tormod Henningsen gis med dette tillatelse til utsetting av 2000 lutzgran og 500 sibirlerk, totalt 2500 planter, til skogproduksjon på eiendom med gnr/bnr. 97/4 i Vestvågøy kommune, på område avmerket i kart vedlagt søknad. Tillatelsen er gitt med hjemmel i forskrift om utsetting av utenlandske treslag til skogbruksformål, jfr. naturmangfoldloven § 30.

Vilkår for dispensasjonen:

- Søker plikter å begrense spredning av sibirlerk fra utsettingsområdet. Spredning innen egen eiendom må fjernes av søker. Ved spredning til andre eiendommer må søker om mulig innhente grunneiers samtykke og deretter fjerne spredningen. Hvis eier av annen eiendom ikke tillater fjerning, må spredningen meldes til Statsforvalteren.
- Ved en eventuell overdragelse av eiendom må ny grunneier informeres om tillatelsen og vilkårene som er satt.
- Det skal ikke settes igjen trær (frøtrær) for naturlig foryngelse når bestandet hogges¹.
- Virksomheten/søker skal ha internkontroll. Internkontroll er ordninger som sikrer at søker og eventuelt ansatte har kunnskap om reglene i forskriften, og rutiner som sikrer at forskrift og vilkår blir overholdt. Internkontroll skal vises til ansvarlig myndighet ved forespørsel². Statsforvalteren kan kontrollere at tiltaket er utført etter forutsetningene i tillatelsen³.
- Utplantingen må være gjennomført innen 31.12.2026.

¹ Jfr. forskrift om utsetting av utenlandske treslag § 8

² Jfr. forskrift om utsetting av utenlandske treslag § 10

³ Jfr. forskrift om utsetting av utenlandske treslag § 11

Klagerett

Avgjørelsen kan påklages til Miljødirektoratet. Klagefristen er tre uker etter at dette vedtaket er mottatt. Eventuell klage sendes gjennom Statsforvalteren i Nordland.

Bakgrunn

Tormod Henningsen søker om tillatelse til utsetting av totalt 2500 planter med lutzgran og sibirlerk til skogproduksjon på eiendom 97/4 i Vestvågøy. Utplantingen skal skje på et avgrenset areal som i søknaden er oppgitt til 12 daa. Området er nærmere definert i kart vedlagt søknaden. Arealet er tidligere plantet med sitkagran og bakgrunnen for utplanting oppgis å være replanting etter at granplantene ble oppspist av geit. I epost av 16.05.22 opplyser søker at det tidligere er plantet norsk gran, deretter sitkagran i feltet. Det står nå bare noen få planter av norsk gran og sitka igjen i feltet. Det oppgis i søknaden at det er myr i hovedvindretningen, og at det ikke er grunn til å tro at det vil bli spredning fra plantefeltet. Søker opplyser om at eventuelt spredte individer vil bli fjernet.

Lovgrunnlaget

Utsetting av utenlandske treslag krever tillatelse fra ansvarlig myndighet. Etter naturmangfoldloven § 30 kan tillatelse ikke gis hvis det er grunn til å anta at utsettingen vil medføre vesentlige uheldige følger for det biologiske mangfold.

Forskrift om utsetting av utenlandske treslag til skogbruksformål ble fastsatt ved kongelig resolusjon den 25. mai 2012 med hjemmel i naturmangfoldloven. Miljødirektoratet er ansvarlig myndighet etter forskriften, men Statsforvalteren har fått delebert myndighet til å behandle søknader og gi tillatelser. Forskriftens formål er beskrevet i § 2 og er å hindre at utsetting av utenlandske treslag medfører eller kan medføre uheldige følger for naturmangfoldet.

Miljørettsprinsippene i naturmangfoldloven §§ 8 – 12 ligger til grunn for vår vurdering, deriblant føre-var-prinsippet og prinsippet om samlet belastning.

Begrunnelse

Forskrift om utsetting av utenlandske treslag til skogbruksformål skal hindre at planting av utenlandske treslag påvirker mangfoldet i naturen negativt. Statsforvalteren har derfor vurdert mulige naturverdier i selve plantefeltene, og om man kan forvente spredning av lutzgran og sibirlerk som kan gi uheldige følger for spesielle naturverdier (viktige naturtyper, verneområder eller forekomst av rødlistearter) i områdene rundt plantefeltene.

Generelt om spredningsrisiko for lutzgran:

Lutzgran er en krysning mellom sitkagran og kvitgran som naturlig forekommer i Canada og Alaska og har evne til å formere seg med frø i Norge. I Artsdatabanken sin risikovurdering fra 2018 har lutzgran blitt vurdert til svært høy økologisk risiko (SE). Begrunnelsen er at treslaget har både stort invasjonspotensiale og stor økologisk effekt. Artsdatabanken skriver i sitt faktaark at lutzgran tåler godt skygge og er tilpasset klimaet i Norge. Økologisk sett er den lik sitkagran, men tåler bedre kalde vintre. Lutzgran kan også krysse seg med sitkagran. I Artsdatabanken sin risikovurdering fra 2018 har artene blitt vurdert under ett.

Rapporten *Fremmede arter, spredningsveier og økologisk risiko*⁴ viser at fremmede arter som er forhåndsutvalgt som produksjonsarter har generelt stor sjanse for å etablere og spre seg. Dette

⁴ Hendrichsen D., Åström J., Forsgren E., Skarpaas O. 2015. Fremmede arter, spredningsveier og økologisk risiko. NINA Rapport 1091.

gjelder også bartrær, hvor disse er valgt ut nettopp fordi de er hardføre og vil kunne vokse godt i det norske klimaet. Det er gjennomført et begrenset antall undersøkelser om spredning av utenlandske bartrær i Norge. Undersøkelsene som er gjort viser at etableringspotensialet varierer mellom naturtyper^{5,6,7}. Naturtyper som er åpne og/eller kulturpåvirket, slik som hei, ur, myr og noen typer skog, har høyest potensiale for etablering av utenlandske bartrær. Studier gjort på langdistansespredning av fremmede treslag viser maksimal spredningslengde fra 1 km⁸ til 1,7 km ved vindhastighet på 10 m/s og 3,5 km ved 20 m/s⁴. Hovedtyngden av foryngelsen skjer nær morbestandet, med jevnt avtagende foryngelse ved økende avstand fra plantefeltet. Undersøkelser av kortdistansespredning gjort i Nordland viser at sitka-/lutzgran kan ha en kortdistansespredning opp til omtrent 250 meter på Vestvågøy², Helgelandskysten⁹ og Hadsel kommune³. Spredningsdistansen varierer med topografi, klima og etableringspotensialet til nærliggende naturtyper. Det er også vist at foryngelse fra plantefelt med sitkagran generelt sett avtar fra sør til nord i Norge^{4,6}. Dette er et tema som må studeres nærmere før en kan vite i hvilken grad foryngelsen avtar, og hvordan den varierer i forskjellige klimatiske soner. I fremtiden forventes det at klimaet i Nordland blir mer og mer lik Vestlandets klima, noe som vil kunne øke dagens nivå av foryngelse.

Generelt om spredningsrisiko for sibirlerk:

Sibirlerk har opprinnelig sin naturlige utbredelse i det nordøstlige Russland og er senere innført til Norge for skogbruksformål og som prydtre. Arten er egnet til å formere seg med luftbåren frøspredning i Norge. Det er gjort lite forskning på sibirlerkens evne til spredning og økologisk påvirkning i norske naturtyper og kunnskapsgrunnlaget må karakteriseres som mangelfullt. Artsdatabanken har klassifisert sibirlerk med lav økologisk risiko (LO) på fremmedartslisten da risikoen for uønsket spredning regnes som moderat. Vurderingen oppgis å bære preg av usikkerhet på grunnlag av uregelmessighet i tilgjengelige data. Tilsvarende oppgis sibirlerkens eventuelle påvirkning på naturmangfoldet som (foreløpig) ukjent¹⁰. En tidligere utredning¹¹ gjort av (daværende) direktoratet for naturforvaltning fant allikevel dokumentasjon på at sibirlerkens tilstedeværelse medfører en endring i artssammensetning (insekter). Samtidig er antallet arter karplanter og sopp lavere enn under eksempelvis bjørk.

Fremmede arter som er forhåndsutvalgt som produksjonsarter har generelt stor sjans for å etablere og spre seg. Dette gjelder også bartrær, hvor disse er valgt ut nettopp fordi de er hardføre og vil kunne vokse godt i det norske klimaet¹². Sprednings- og etableringspotensial hos trærne vil variere og påvirkes blant annet av topografi, vegetasjonsdekke og naturtyper på stedet. Vindutsatte områder som bakketopper og åpne landskapstyper vil være spesielt utsatt for spredning. Frøenes mulighet til å etablere seg vil være høyest i naturtyper som er åpne og/eller kulturpåvirket, slik som

⁵ Kyrkjeeide, M.O., Often, A., Olsen, S.L., Myklebost, H.E., Hagelin, J., Ruano, M., Frivoll, V. & De Stefano, M. 2017. Kartlegging av kortdistansespredning av fremmede bartrær Nord-Norge. NINA Rapport 1427.

⁶ Olsen, S., L., Stabbetorp, O., Skarpaas, O., Often, A., Gajda, H. 2016. Kartlegging av spredning av fremmede bartrær: med fokus på vrifuru (*Pinus contorta*) og lutzgran (*Picea x lutzii*). NINA Rapport 1231.

⁷ H. Sandvik 2012. Kunnskapsstatus for spredning og effekter av fremmede bartrær på biologisk mangfold. DN-utredning 8-2012.

⁸ Nygaard, P.H. & Øyen, B.-H. 2017. Spread of the Introduced Sitka Spruce (*Picea sitchensis*) in Coastal Norway Forests 2017, 8, 24

⁹ Olsen, S.L., Kyrkjeeide, M.O., Myklebost, H.E., Jackson, C. & Gastering, M.-M. 2019. Kartlegging av kortdistansespredning av fremmede bartrær: Helgelandskysten. NINA Rapport 1728. Norsk institutt for naturforskning.

¹⁰ Elven mfl. 2018. Larix sibirica, vurdering av økologisk risiko. Fremmedartslista 2018. Artsdatabanken. Hentet 17. august 2021 fra <https://www.artsdatabanken.no/fab2018/N/536>

¹¹ Sandvik, H. 2012. Kunnskapsstatus for spredning og effekter av fremmede bartrær på biologisk mangfold. DN-utredning 8-2012.

¹² Hendrichsen mfl. 2015. Fremmede arter, spredningsveier og økologisk risiko. NINA Rapport 1091.

hei, ur, myr og noen typer skog^{2, 13, 14}. Modelleringer gjort på frøspredning viser at frø fra sibirlerk vil kunne spre seg i overkant av 1,3 kilometer ved en gitt vindhastighet på 10 m/s. Dette øker til 2,6 kilometer ved en vindhastighet på 20 m/s². Selv om disse lange spredningsdistansene vil gjelde kun et lite antall frø (~1/1000 eller færre) så ligger det allikevel en tydelig mulighet for spredning ved en tidshorisont gjennom hele treets kjønnsmodne levetid (ca. 12 – 40 år).

All utsetting av fremmede arter medfører uansett en viss økologisk risiko og utsetting av utenlandske treslag til skogbruksformål skal derfor omsøkes til forvaltningsmyndigheten i forkant. Under behandling av søknaden vil forvaltningsmyndigheten vektlegge både tiltakets mulige effekt på naturmangfoldet og den samfunnsmessige interessen i å få gjennomført tiltaket^{15, 16}.

Om området for utplanting:

Det omsøkte plantefeltet ligger på eiendommen 97/4 i Vestvågøy kommune. I nordvest av plantefeltet ligger Limyran, før en møter på Innerpollen. Resten av området er mer eller mindre skjermet fra omkringliggende fjell, særlig i sørvest. I sør og øst er det for det meste oppdyrkede områder. Ifølge gårdsaktivitet i Vestvågøy er det plantet over 100 daa sitkagran og omtrent 16 dekar lutzgran innen 900 meter fra det omsøkte plantefeltet.

Det er ikke registrert forekomster av verdifull natur som er sårbar for spredning av utenlandske treslag på eller ved omsøkte plantefeltet. Limyran vil være særlig utsatt for spredning, da hovedtyngden av spredning er nært plantefeltet. Det vil være ekstra viktig å fjerne spredte individer tidlig på myrområdet, slik at trærne ikke blir så store at de kan påvirke fuktighetsnivået i myra.

Det omsøkte plantefeltet har nå en del lauvtrær i tillegg til de gjenværende granene fra tidligere planting. Ved hjelp av foto fra området kan en se at det har kommet opp såpass mye lauvskog at det sannsynligvis må ryddes noe før replanting. Med bakgrunn i foto, samt at området har vært beitet av geiter frem til gjerde ble satt opp i 1995, kan en anta at lauvskogen består av ung bjørkeskog/kratt. Berggrunnen i området er kalkfattig, og en kan ikke gå ut ifra at det finnes rødlistede plantearter i området.

Skogfaglig vurdering:

Områdene er sist forsøkt plantet med Sitkagran i 1974, men bare noen få står igjen i dag. Tiltaket er å betrakte som en replanting. Flybilder fra 2015 viser tydelig at det også er noe lauvskog på områdene. Det er uklart om det skal ryddes noe lauv før replanting.

Områdene rundt Bøstad er fra tidligere en del tilplantet med gran. Begge områdene som ønskes plantet ligger veinært og i flatt terreng. Fremtidige hogster vil være driftsteknisk enkle og av meget god lønnsomhet. Innblandingen av lerk i bestandene vil gi et variert landskapsmessig uttrykk.

Samla vurdering:

Det er ikke noen naturforekomster med registrert verdi i nærheten av det omsøkte plantefeltet. Det vil allikevel være viktig å fjerne eventuelt spredte individer, særlig på myra. På bakgrunn av terrengets beskaffenhet, med innsjø og hei-/fjellområder som vil begrense spredning, anser vi risikoen for langdistansespredning som lav.

¹³ Kyrkjeide mfl. 2017. Kartlegging av kortdistansespredning av fremmede bartrær Nord-Norge. NINA Rapport 1427.

¹⁴ Olsen mfl. 2016. Kartlegging av spredning av fremmede bartrær: med fokus på vrifuru (*Pinus contorta*) og lutzgran (*Picea x lutzii*). NINA Rapport 1231.

¹⁵ Miljøverndepartementet 2012. Veileder til forskrift om utsetting av utenlandske treslag til skogbruksformål.

¹⁶ Naturmangfoldloven § 14 første ledd, om vektlegging av andre viktige samfunnsinteresser.

En søknad som innebærer et skifte av treslag, vil normalt sett ha høyere terskel for innvilgelse enn der det handler om en forynging av samme treslag i etterkant av hogst. Søknaden innebærer et slags treslagsskifte fra bjørk til lutzgran og sibirlerk, men da dette gjelder et gjengrodd, tidligere plantefelt, ser vi ikke at det vil medføre vesentlige uheldige følger for naturmangfoldet.

Det er allerede et stort antall daa med utenlandske treslag innen kort avstand fra omsøkte plantefelt, og med bakgrunn i omsøkte areal ser vi ikke at utplantingen av lutzgran og sibirlerk vil gi en økt samla belastning i nærområdet.

Da en allikevel ikke kan utelukke spredning fra de omsøkte feltene er det satt en del vilkår for tillatelsen. Dette for å være føre-var, og for å hindre eventuelle negative virkninger på naturen. Forutsatt at vilkårene følges mener vi at tiltaket gir liten eller ingen negativ effekt på naturmangfoldet, og vår samlede vurdering er derfor at tiltaket kan tillates.

Forvaltningstiltak

Negative virkninger av utenlandske treslag kan i noen tilfeller først komme til syne etter mange år som viltvoksende. Forskriften om utsetting av utenlandske treslag til skogbruksformål krever at den som er ansvarlig for utsettingen skal opptre aktsomt, og handle dersom det utenlandske treslaget spres utenfor plantefeltet¹⁷. Det er tiltakshaver som må dekke kostnadene ved å hindre eller begrense skade på naturmangfoldet¹⁸. Dette omfatter tilsyn og fjerning av trær som eventuelt sprer seg ut fra feltet. Naturmangfoldloven krever også miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder¹⁹. Dette innebærer at plantingen må gjennomføres på en slik måte at naturen rundt ikke skades unødvendig.

Vilkårene som er gitt er minstekrav for hindring av spredning fra plantefeltet. Det er også en del andre tiltak en kan gjøre for å hindre spredning og begrense den negative effekten på naturen. I søkers tilfelle kan det for eksempel være aktuelt å sette igjen lauvtrær, spesielt rogn og/eller selje, med tanke på mat til skogvilt og insekter. Andre tiltak som kan hjelpe med hindring av spredning kan en finne i veileder til *Forskrift om utsetting av utenlandske treslag til skogbruksformål*.

Med hilsen

Mia Marthinus Husdal (e.f.)
underdirektør

Elisabeth Nesheim-Hauge
rådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent

Kopi til:

Sortland kommune
Vestvågøy kommune

Postboks 203

8376

Leknes

¹⁷ Forskrift om utsetting av utenlandske treslag § 8-10

¹⁸ Naturmangfoldloven § 11

¹⁹ Naturmangfoldloven § 12